

де Сото, "готовність підприємців діяти поза законом значною мірою є результатом їх раціональної... готовності здійснювати витрати законслухняності" [5, с. 178]. Науковець вважав, що "витрати позалегалності" є істотно меншими, ніж "витрати на виконання закону", що й обумовлює "доцільність" займатися тіньювою економічною діяльністю.

Фейг Е. та інші зарубіжні вчені виокремили дві основні характеристики тіньювої економіки: 1) легальна, але така, що не підлягає оподаткуванню і не враховується офіційною статистикою; 2) протизаконна, свідомо прихована економічна діяльність.

Серед вітчизняних дослідників чи не найбільшу увагу суті категорії "тіньюва економіка" приділили З. Варналій, І. Мазур, М. Флейчук, В. Попович. Так, З. Варналій визначення тіньювої економіки обґрунтовує як "економічної діяльності суб'єктів господарювання (фізичних і юридичних осіб), що не враховується, не контролюється й не оподатковується державою і (або) спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства" [2, с. 213]. Хоча аспект порушення чинного законодавства сумнівний, адже, по-перше, тінізація не стосується лише обороту, а, наприклад, у т.ч. відносин у межах домашніх господарств. По-друге, фізичні особи-підприємці, не відображаючи частини доходу, не порушують законодавства, адже така діяльність у них добровільна.

Мазур І. зміщує акценти на економічні відносини між суб'єктами господарювання, вказуючи, що "тіньюва економіка – це система відносин між економічними агентами, яка самоорганізовується, охоплює всі стадії процесу суспільного відтворення з метою отримання економічну вигоду, результати якої або способи досягнення за різних причин підміняються, применшуються або повністю приховуються від безпосередніх учасників і від закону" [4, с. 51]. Втім вважаємо, що трактувати тіньюву економіку лише як відносини між економічними агентами дещо недостатньо, адже її неконтрольований розвиток призводить до приховування цілих сегментів діяльності територій (до прикладу, офшорні зони), функцій системи державного управління (закупівля, тендери тощо).

Саме тому погоджуємося з В. Бородюком щодо того, що "визначення тіньювої економіки повинно охоплювати весь спектр можливих складових і видів діяльності, що відносилися різними вченими до цього явища" [1], тобто тіньюва економіка стосується різноманітних видів економічної діяльності, яка не враховується і не контролюється офіційними державними органами або спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства.

Висновки. Отже, тінізація економічних відносин є об'єктивно існуючою і постійно відтворювальною підсистемою господарства, що має неконтрольований чи слабо регульований суспільством характер, спрямована на отримання незаконних доходів у грошовій чи натуральній формах та на формування надмірних і деструктивних потреб від заборонених та легальних видів економічної діяльності суб'єктів господарювання, які не оподатковуються, не враховуються і не регулюються органами державної влади. При цьому суб'єктом тіньювих відносин є безпосередньо суспільство чи його представники, структури місцевого самоврядування та обслуговування мешканців, громадян.

Література

1. Бородюк В.М. Тіньюва економіка. Аналітичний звіт / В.М. Бородюк, О.В. Турчинов // Міжнар. Центр персп. дослідж. Проект "Country Economic Memorandum". – 1998. – 89 с.
2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – К. : Вид-во "Знання", КОО, 2001. – 277 с.
3. Клямкин И.М. Теневая Россия: экономико-социологическое исследование / И.М. Клямкин, Л.М. Тимофеев. – М. : Изд-во Российск. гос. гуманит. ун-т, 2000. – 595 с.
4. Мазур І.І. Детінізація економіки України: теорія та практика / І.І. Мазур. – Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К. : Вид-во ВГЦ Київ. ун-т. – 2006. – 239 с.
5. Сото Э. де. Иной путь. Невидимая революция в третьем мире / Э. де Сото. – М. : Изд-во "Catallaxy", 1995. – 235 с.
6. Харазішвілі Ю.М. Тіньюва зайнятість та тіньюва оплата праці в Україні: оцінки та прогнози / Ю.М. Харазішвілі // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право. – Т. 1, № 4. – 2011. – С. 171-182.
7. Cassel D. Funktion der Schatten wirtschaft im Koordinations mechanismus Von Markt – und Peanwirtschaften // ORDO. Jahrbuch für die Orduung von Wirtschaft und Gesellschaft. – Bd. 37. – 1986. – S. 73-103.
8. Ehrlich I. Crime and punishment // The New Palgrave. A Dictionary of Economics / Ed. by J. Eatwell, M. Milgate, P. Newman. L. – 1987. – Vol. 1. – Pp. 721-724.
9. Olson M. The Shadow Economy: Friend or Foe? / M. Olson. – World Development, 2002. – 56 p.

Августин Р.Р. Теоретические основы тенизации экономических отношений

Обоснована сутність теневий економіки, определены особенности ее формирования и доказано, что тенизация экономики далеко переросла свой естественный уровень и в сочетании с коррупцией, политизацией экономических отношений и сращиванием бизнеса и власти является системным препятствием дальнейшему экономическому росту.

Ключевые слова: тенизация, экономика, теневая экономика, экономические отношения, теневые отношения.

Augustine R.R. Etymiological shadow economic relations

The author of the essence of the shadow economy, peculiarities of formation and proved that the shadow economy is far outgrown its natural level and coupled with corruption and politicization of economic relations and merging business and government is a systemic obstacle to further economic growth.

Keywords: shadow, economy, shadow economy, economic relations, shady relationship.

УДК 330.50:314.68

Доц. Л.І. Гальків, д-р екон. наук – Львівська КА

ГРОШОВІ ВИТРАТИ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА ПОСЛУГИ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ: СТАТИСТИЧНИЙ ЗРІЗ

Охарактеризовано вітчизняну практику статистичного спостереження за витратами домогосподарств загалом, зокрема за грошовими витратами на послуги готельно-ресторанного бізнесу. Виокремлено та проаналізовано основні детермінанти грошових витрат домогосподарств України за статтею «Ресторани та готелі» у сучасних умовах.

Ключові слова: фінанси домогосподарств, статті витрат домогосподарств; грошові витрати домогосподарств, послуги готельно-ресторанного бізнесу.

Постановка проблеми. Глобальні зміни світової економіки передбачають посилення впливу нематеріальних чинників економічного зростання, що актуалізує необхідність покращення параметрів людського потенціалу. Імперативом цих процесів виступає ефективна політика у сфері бюджетів домогоспо-

дарств (ДГ). Утім, вітчизняна наука вивченню фінансів ДГ належної уваги не приділяє, що певною мірою пояснюється низкою причин: по-перше, відносною новизною цього напрямку наукових та академічних досліджень; по-друге, наявністю нагальніших проблем політико-економічного характеру, що вимагають пріоритетного вирішення у напрямі соціальної стабілізації суспільства; по-третє, обмеженістю самого об'єкта у вигляді фінансових активів ДГ [3, с. 39].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні фінансову поведінку населення досліджують І. Бондар, З. Ватаманюк, В. Гєєць, Т. Кізіма, Е. Лібанова, О. Новікова, С. Панчишин, Н. Холод та ін. Проте окремі аспекти проблематики доходів і витрат вітчизняних ДГ в умовах сьогодення потребують поглибленої наукової розвідки.

Метою цієї роботи – узагальнення практики вітчизняних статистичних спостережень та дослідження особливостей витрат бюджетів ДГ України на послуги підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Держстат України виокремлює статті витрат ДГ, виходячи з міжнародної класифікації індивідуального споживання товарів і послуг за цілями (COICOP – HBS) й формує 12 основних розділів споживчих витрат: 1) продукти харчування та безалкогольні напої; 2) алкогольні напої та тютюнові вироби; 3) одяг та взуття; 4) житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива; 5) меблі, предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла; 6) охорона здоров'я; 7) транспорт; 8) зв'язок; 9) відпочинок та культура; 10) освіта; 11) ресторани та готелі; 12) різні товари та послуги. Починаючи з даних за 2007 р., витрати на путівки в будинки відпочинку, на бази відпочинку, дитячі табори тощо включено до розділу "Ресторани та готелі", а саме до групи витрат на оплату послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням.

У національній класифікації індивідуального споживання за цілями (KICD) розділ "Ресторани та готелі" охоплює 2 групи ("Харчування поза домом" – 11.1; "Послуги, пов'язані з тимчасовим проживанням" – 11.2), 3 класи ("Ресторани, кафе тощо" – 11.1.1; "Їдальні" – 11.1.2; "Послуги, пов'язані з тимчасовим проживанням" – 11.2.1) і 4 категорії (табл. 1).

Програма вибіркового обстеження умов життя ДГ передбачає спостереження за усіма видами витрат, окрім пов'язаних зі здійсненням підприємницької, фермерської та самостійної трудової діяльності. Витрати означаються як сума платежів ДГ за товари та послуги, отримані в звітному періоді, сума коштів, спрямованих ДГ на купівлю акцій, сертифікатів, валюти, нерухомості, на будівництво, капітальний та поточний ремонт, допомогу родичам і знайомим, на вклади до банківських установ, на податки (крім прибуткового) та інші внески [1, с. 357]. Для всебічного аналізу ресурсів ДГ вивчають грошові витрати. Останні включають суми, фактично сплачені ДГ по відповідних статтях.

Аналіз складу грошових витрат ДГ показує, що домінує спрямовування коштів на забезпечення потреб у продовольчих товарах та у харчуванні поза домом (52,8 %), натомість як частка грошей, які задовольняють попит на непродовольчі товари становить 23,1 %. У середньому одне вітчизняне ДГ на продукти харчування та безалкогольні напої витрачало у 2012 р. 1549,6 грн, що більше

ніж у 2011 р. на 3,51 %. При цьому, частка таких коштів у споживчих витратах скоротилася на 1,3 в.п. (із 53,4 % до 52,1 %), а у грошових витратах – на 0,9 в.п. (із 47,9 % до 47,0 %). На тлі зазначеної динаміки грошові витрати за статтею "Ресторани та готелі" зростають прискореними темпами (на 4,48 %), хоча їх частка є доволі невисокою (2012 р.: 2,9 % у споживчих витратах і 2,6 % у грошових витратах). Втім, якщо на харчування поза домом населення збільшило видатки грошей на 2,57 % (із 83,09 грн до 86,65 грн), то оплата путівок на бази відпочинку (ОПБВ) стрімко скоротилася (на 9,06 %: із 5,52 грн до 5,02 грн), а рівень останньої у споживчих витратах зберігся незмінним і становить 0,2 %.

Табл. 1. Категорії розділу "Ресторани та готелі" згідно з KICD

Код	Назва
11.1.1.1	Ресторани – послуги з харчування, що надаються ресторанами
11.1.1.2	Кафе, бари тощо – послуги з харчування, що надаються закладами ресторанного господарства, а також: у місцях, де надаються послуги з відпочинку та реабілітації, культурні та спортивні послуги: у театрах, кінотеатрах, стадіонах, плавальних басейнах, спортивних комплексах, музеях тощо; у громадському транспорті, за винятком випадків, коли вартість харчування включена до вартості проїзду; у місцях, де проводяться розважальні заходи: у кабаре, нічних клубах, у танцювальних закладах з барами тощо, якщо під час розважальних заходів пригортають напої. Ця категорія охоплює також продаж продуктів харчування та напоїв закладами ресторанного господарства, вуличними продавцями тощо для споживання на місці, включаючи готові для споживання страви й напої; продаж готових страв ресторанами "на винос"; продаж готових страв закладами ресторанного господарства, які замовник забирає сам або які доставляються замовникові додому
Включаються: чайові. Не включається: купівля тютюнових виробів, телефонні розмови	
11.1.2.1	Їдальні – послуги з харчування, що надаються їдальнями на підприємствах, в організаціях, школах, університетах та інших закладах
Включаються: їдальні в університетах, військові кухні-їдальні й офіцерські їдальні. Не включається: харчування та напої в лікарні для стаціонарних хворих	
11.2.1.1	Послуги, пов'язані з тимчасовим проживанням – у готелях, пансіонатах, мотелях і готелях із системою "помешкання на ніч і сніданок"; на базах відпочинку і будинках відпочинку, кемпінгах і стоянках фургонів, молодіжних турбаз і гірськолижних баз; гуртожитках університетів та інших навчальних закладів; у громадському транспорті, якщо вони сплачуються окремо; у гуртожитках для осіб, які мешкають там тимчасово (молоді працівники, сезонні працівники, робітники-мігранти тощо)
Включаються: чайові, послуги носильників. Не включаються: плата за кімнату в готелі, пансіонаті чи гуртожитку в якості постійного місця проживання; плата за додаткове житло протягом тривалого періоду перебування; комплексний відпочинок чи тури, які передбачають проїзд, харчування, екскурсійне обслуговування, проживання у готелях, на базах відпочинку, у будинках відпочинку тощо; оплату телефонних розмов; послуги ресторанного господарства в таких закладах, крім сніданку чи інших страв, включених у ціну за проживання; плату за проживання у притулках, будинках для осіб похилого віку чи недієздатних осіб	

Джерело: складено на основі [2].

Структура грошових витрат варіює під впливом чинника територіальної дислокації (у 2012 р. 43,4 % ДГ проживали у великих містах, 25,9 % – у малих, 30,7 % – у сільській місцевості). Урбанізаційні процеси зумовлюють більші обсяги й прискорене зростання роздрібного товарообороту міських поселень. Із рисунку бачимо, що підприємства ресторанного бізнесу за 2000-2012 рр. наростили роздрібний продаж у міських поселеннях у 6,4 раза (із 1828 млн грн до 12559 млн грн), а у сільській місцевості – лише у 3,5 раза (із 266 млн грн до 941 млн грн).

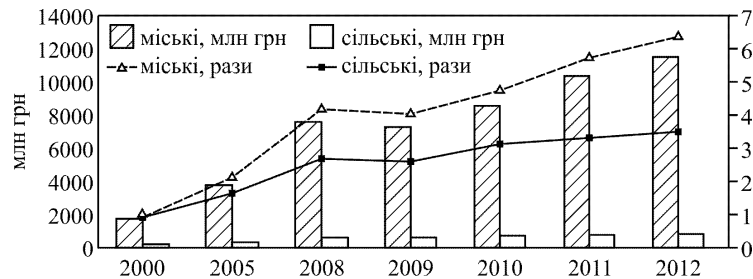

Рис. Обсяг та коефіцієнти зростання (2000 р.=1) роздрібного товарообороту підприємств ресторанного господарства України у сільській місцевості та міських поселеннях (складено та розраховано на основі [4])

Суми грошових витрат населення за розділом "Ресторани та готелі" домінують у міській місцевості із істотним відривом великих міст. Якщо у 2012 р. видатки пересічного ДГ великого міста за цим розділом становили 139,38 грн (3,7 % у складі грошових витрат), то у малих містах і сільській місцевості ці цифри становили відповідно лише 60,53 грн (1,9 %) і 34,22 грн (1,3 %). При цьому, за 2011-2012 рр. розрив між міськими поселеннями зменшується із 2,47 раза до 2,30 раза, а між сільськими поселеннями ще більше посилюється (із 3,45 до 4,07 разів).

Доповнюючи аналіз оцінкою грошових доходів, зауважимо, що, по-перше, їх поляризація багатократно нижча (у 2012 р. на одне ДГ великого міста у середньому припадало 4283,22 грн щомісячних грошових доходів, натомість як у малих містах і сільській місцевості відповідно – 3573,91 грн 3270,07 грн) і, по-друге, коефіцієнт випередження за розміром доходів великих міст у 2011-2012 рр. скорочується щодо малих міст із 123 % до 120 % і щодо сільської місцевості – із 136 % до 131 %. Це дає змогу гіпотетично обґрунтувати наявність вагомого впливу менталітету мешканців села на задоволення попиту у послугах сфери готельно-ресторанного бізнесу. Окрім того, отримуючи дещо нижчі доходи, людність невеликих міст та сіл істотно економить на харчуванні й проживанні поза домом.

Збільшення розмірів ДГ активізує споживання послуг підприємств ресторанного бізнесу (табл. 2), натомість витрати з готельно-ресторанного бізнесу загалом та готельного господарства зокрема зростають лише до певної межі (чотири особи). Очевидно, великі родини значною мірою формуються завдяки збільшенню дітей. А багатодітні ДГ сьогодні доволі вразливі у соціальному вимірі.

Порівняно із ДГ із однією дитиною, родини з двома і трьома дітьми відстають у душовому рівні споживання м'яса і м'ясопродуктів відповідно на 14,6 % і 29,3 %; молока і молочних продуктів – на 2,4 % і 8,94 %; яєць – на 5,3 % і 21,1 %; риби і рибопродуктів – на 7,1 % і 21,4 %; овочів і баштанних – на 12,6 % і 12,7 %, фруктів, ягід, горіхів та винограду – на 13,7 % і 31,4 %. За чотирьох дітей відставання по м'ясу і м'ясопродуктами сягає 34,2 %, по рибі і рибопродуктах – 35,7 %. Перевищення у таких сім'ях споживання за картоплею (49,2 %), хлібом і хлібопродуктами (7,8 %), олією та рослинними жирами (6,67 %) пояснюється мотивами компенсування потреб дешевшими і більш ка-

лорійними продуктами. Деструктивне харчування деформує передумови повноцінного розвитку людини, сприяє зростанню неінфекційної захворюваності, скороченню тривалості працездатного періоду, зниженню продуктивності праці, погіршує адаптаційні можливості організму до змін навколишнього середовища. Так, середньостатистичний житель Британських островів у XVIII ст. через неякісне харчування міг продуктивно працювати не більше 5 год на добу й майже на 50 % економічне зростання в Британії протягом 1750-1900 рр. забезпечувалося завдяки покращенню харчування й охорони здоров'я [5, с. 202].

Табл. 2. Грошові витрати ДГ України залежно від їх чисельного складу та кількості дітей у 2012 р. (у середньому за місяць на одне ДГ, грн)

	Усі домогосподарства	У т.ч. з кількістю ...				
		одна	дві	три	чотири	п'ять і більше
Ресторани та готелі	86,65	осіб				
харчування поза домом	64,73	55,34	54,37	118,25	126,25	123,93
ОПБВ	5,02	42,29	39,94	85,87	94,77	99,53
Ресторани та готелі	126,36	дітей				
харчування поза домом	93,42	1,11	4,55	7,22	7,37	6,53
ОПБВ	7,87	128,15	124,87	91,35	35,4	190,8
		94,81	91,16	73,52	35,4	190,8
		8,22	7,51	0,77	0,00	0,00

Джерело: складено на основі [1].

Частка витрачених грошей на продукти харчування та безалкогольні напої ДГ із п'ятьма і більше дітьми найвища (у 2012 р. – 52,6 %). Рівень споживчих витрат у таких родинах на продовольчі товари та харчування поза домом сягнув 58,7 %. За надмірно низького рівня придбання нерухомості та ОПБВ, такі ДГ на харчування поза домом витрачали щомісячно 190,8 грн, що удвічі вище за середній показник по всіх ДГ.

Чинником, який стимулює нарощення споживання ДГ послуг сфери готельно-ресторанного бізнесу, збільшення кількості дорослих осіб у їх складі. Приміром, у тих родинах, де, окрім дітей, є три і більше дорослих, грошові витрати за розділом "Ресторани та готелі" щомісячно становили 130,18 грн, а один дорослий – 109,83 грн. При цьому, перевищення за видатками на харчування поза домом сягнуло 6,8 %, а ОПБВ – 8,9 %. Натомість рівень грошових витрат за розділом "Ресторани та готелі" у ДГ з одним дорослим становить 3,9 %, тоді як з двома дорослими – 3,3 %, трьома і більше – 2,8 %. У родинах без дітей витрати коштів на послуги підприємств готельно-ресторанного бізнесу становлять у середньому 62,40 грн на місяць. Втім, якщо ДГ налічує одну особу працездатного віку, то такі витрати сягають 143,69 грн, що у 10,4 раза вище ДГ з однієї особи непрацездатного віку. При двох і більше особах працездатного віку витрати за розділом "Ресторани та готелі" склали 101,31 грн (на 56,0 % вище від витрат родин з особами у працездатному та у непрацездатному віці і у 6,4 рази вищі від ДГ з осіб непрацездатного віку).

Висновки. Бюджети ДГ стимулюють соціально-економічний поступ суспільних систем. Обсяги грошових витрат ДГ, що спрямовуються на послуги ресторанів та готелів зумовлюються їх фінансовими ресурсами, домінують у міських поселеннях і родинах із більшою кількістю дорослих й працездатних

осіб. Перспективи подальших досліджень обраної тематики вбачаються у розширенні об'єкта спостереження, окресленні резервів оптимізації фінансової поведінки ДГ та параметричного оцінюванні чинників її активування.

Література

1. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2012 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): статистичний зб. – Ч. 1. – К. : Вид-во "Державна служба статистики України", 2013. – 377 с.
2. Класифікація індивідуального споживання за цілями. Національна статистична класифікація. – К. : Вид-во "Держком. статистики України", 2007. – 40 с.
3. Орлов Л.Ф. Исследование роли и места финансов домашних хозяйств в современной экономике России / Л.Ф. Орлов // Вестник Московского государственного областного университета. – Сер.: Экономика. – 2010. – № 1. – С. 35-39.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Переверзєва А.В. Индекс людського щастя – показник рівня реалізації людського потенціалу / А.В. Переверзєва // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2009. – № 7(97). – С. 201-207.

Гальків Л.И. Денежные расходы домохозяйств на услуги гостиничного и ресторанного бизнеса: статистический срез

Охарактеризована отечественная практика статистического наблюдения за расходами домохозяйств, в частности за расходами на услуги гостиничного и ресторанного бизнеса. Выделены и проанализированы основные детерминанты денежных расходов домохозяйств Украины по статье "Рестораны и гостиницы" в современных условиях.

Ключевые слова: финансы домохозяйств, статьи расходов домохозяйств, денежные расходы домохозяйств, услуги гостиничного и ресторанного бизнеса.

Halkiv L.I. Cash expenditures of households for services of hotel and restaurant business: a statistical measurement

The article contains description of the national statistical practices monitoring expenditures. Separately, described the practice of monitoring household spending on services of hotel and restaurant business. Analyzed the determinants of spending on services of hotel and restaurant business.

Keywords: finance household, various articles of household expenditures, cash expenditures, services of hotel and restaurant business.

УДК 338.486.3/6:640.42

Доц. Н.П. Бакеренко, канд. екон. наук –
ПВНЗ "Європейський університет"

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ

Досліджено особливості функціонування суб'єктів господарювання готельного бізнесу. Розглянуто головні тенденції сучасного розвитку індустрії гостинності, фактори, що впливають на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств готельної індустрії. Запропоновано, що в основу побудови діяльності підприємств, які надають готельні послуги, має бути покладено внутрішнє значення фінансово-економічних відносин та управління ними, а також базові принципи процесу управління діяльністю готельних підприємств (ефективність, безперервність функціонування, адекватність, гнучкість, інноваційність, інтегрованість, збалансованість інтересів, об'єктивність та цілісність, своєчасність прийняття рішення).

Ключові слова: фінансово-господарська діяльність, підприємства готельної індустрії, чинники формування попиту на готельні послуги, види діяльності готельних підприємств, споживачі готельних послуг, фінансово-економічний механізм управління.

Постановка проблеми. Готельну індустрію не даремно вважають однією із найважливіших складових секторів інфраструктури туризму, оскільки коли немає готелів для розміщення туристів – немає й самого туризму. Швидкі темпи її розвитку потребують постійної системи вдосконалення управління готельними закладами, особливо це актуально у самому готельному продукті. Сьогодні він формується на основі високих технологій для задоволення потреб різних категорій споживачів. Ця істинна та жорстка потреба економіки будь-якого туристичного регіону чи країни орієнтована на отримання постійних та високих доходів суб'єктами готельної індустрії від надання спектра готельних послуг. Варто зазначити, що ефективність від функціонування готельних підприємств отримує й держава у вигляді постійних надходжень податків та зборів від цих суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджено окремі теоретичні аспекти вдосконалення фінансово-економічного механізму управління діяльністю підприємств, що надають готельні послуги, в наукових працях багатьох вчених: М.М. Артуса, П.В. Баранова, Г.Я. Ільницької, О.М. Ковалюка, І.В. Колесова, М.І. Крупки, І.А. Ломачинської, О.П. Луція, М.А. Песселя, А.М. Поддєрьогіна, Н.С. Прокопенко, Л.В., Романової Ю.Б. Слободяник, П.А. Стецюка та ін. Поряд із цим, через потребу розширення національної індустрії гостинності виникає потреба у чіткому окресленні особливостей цієї сфери бізнесу та у з'ясуванні факторів підвищення ефективності діяльності готельних підприємств.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей діяльності підприємств готельного бізнесу та обґрунтуванні факторів підвищення їх ефективності.

Виклад основного матеріалу. Готельний бізнес повинен стати вагомим фактором економічного зростання регіону та покращення матеріального добробуту населення, сприяти подоланню територіальної диспропорції на рівні економічного розвитку, розвитку підприємництва, додатковим надходженням як до місцевого, так і до державного бюджетів, виступати джерелом створення нових робочих місць, а також створювати сприятливий туристичний імідж регіонів [1, с. 2].

Сьогодні готельна індустрія – це могутня система господарювання регіону чи окремого туристичного центру і надзвичайно важлива дохідна складова економіки країни. Суть поняття готельна індустрія сьогодні більшість науковців ототожнюють із поняттями "готельний бізнес", "готельне господарство", "готельна справа". Це пов'язано з тим, що суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність з метою отримання прибутку внаслідок розміщення туристів та надання їм інших додаткових послуг. А тому більшість науковців переконані, що готельна індустрія є невід'ємною частиною сфери гостинності.

На конкурентному ринку послуг гостинності прагнення підприємств до отримання найбільшого прибутку та зростаюча платоспроможність споживачів послуг спонукають підприємства готельного бізнесу надати не лише проживання та харчування, а й розширити обсяг додаткових і супутніх послуг. Це збагачує зміст поняття "готельний бізнес", розширює сферу діяльності готельних підприємств, що надають послуги, і власного виробництва, і суміжних галузей